

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

Pērses ielā 2, Rīgā, LV-1011 Reģ. Nr. 90000270634 Tālr. (371) 6 7031 703, fakss (371) 6 7031 793
e-pasts: info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēdes PROTOKOLS Nr.3

06.09.2012.

Sanāksmi vada:

Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs

Ringolds Balodis

Piedalās:

Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes locekļi:

Latvijas Zvērinātu advokātu padome
Latvijas Krimināllietu advokātu biedrība

Santa Glāzniece
Aldis Alliks

Pieaicinātie eksperti:

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte
Tieslietu ministrija
Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS
Drošības policija
Tieslietu ministrija
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte
LR Ģenerālprokuratūra
Oksfordas Universitāte
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte, Saeimas
Juridiskais birojs
Latvijas Juristu apvienība
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte, Saeimas
Juridiskais birojs

prof. Jānis Ikstens
Arvīds Dravnieks
Iveta Kažoka
Jānis Reiniks
Aigars Lūsis
Inga Soloveja
Ilze Jurča
asoc. prof. Jautrīte Briede
Ēriks Kalnmeiers
Mārtiņš Paparinskis

Jānis Pleps
Rihards Bunka

Edvīns Danovskis

Uzņēmumu reģistra darbinieks:

Galvenā valsts notāra vietnieks juridiskajos jautājumos

Sandis Karelis

Neieradās:

Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes locekļi:

Latvijas darba devēju konfederācija
Biznesa augstskola Turība
Banku augstskola
Latvijas Juristu biedrība
Latvijas Tirgotāju asociācija
Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
Latvijas Datortehnoloģiju asociācija
Latvijas Komercbanku asociācija
Latvijas Zvērināto notāru padome
Ārvalstu Investoru padome
Latvijas Patentpilnvaroto asociācija
Latvijas Krimināllietu advokātu biedrība
Komerclikuma projekta izstrādes grupas vadītājs un
Komerclikuma komentāru autors Aigars Strupišs

Eksperti:

Tiesībsargs
Sabiedrība par atklātību – Delna
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte
Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte
Latvijas sertificēto maksātnešpējas administratoru
asociācija
Advokātu birojs „Borenius”, Valsts prezidenta
konstitucionālās komisijas loceklis
Valsts prezidenta nacionālās drošības padomnieks,
Nacionālās drošības padomes sekretārs

Juris Jansons
Kristaps Petermanis
asoc. prof Artūrs Kučs
doc. Anita Rodiņa
doc. Annija Kārcliņa

Agris Taurenis

Lauris Liepa

Jānis Maizītis

Protokolē:

Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas juriskonsulte

Jūlija Lukjanova

Sanāksmi sāk plkst. 15.00

Ringolds Balodis atklāj sēdi un informē klātesošos par darba kārtībā esošajiem jautājumiem:

1. Vai ir nepieciešams pastiprināt jau reģistrētu politisko partiju darbības kontroli, it īpaši izvirzot stingrākas prasības partijas valdes locekļiem? (Ja nepieciešams, tad kādā veidā?)
2. Vai Uzņēmumu reģistram ar likumu būtu uzdodams pārbaudīt faktiskos apstākļus, ja ir saņemts iesniegums par nevalstiskās organizācijas reģistrējamā lēmuma prettiesiskumu?

Informē, ka Konsultatīvās padomes nozaru sēde tika sasaukta pēc Tieslietu ministrijas uzdevuma sniegt priekšlikumus politisko partiju darbības tiesiskā regulējuma uzlabošanai, kā arī nevalstisko organizāciju tiesiskās aizsardzības uzlabošanai reģistrācijas procesā. Norāda, ka pašlaik Saeimā izskatīšanā ir grozījumi Politisko partiju likumā, kas nosaka zvērinātu notāru iesaistīšanu politisko partiju dibināšanas procesā.

1. §

Ringolds Balodis iepazīstina klātesošos ar pirmo darba kārtības jautājumu un lūdz Jāni Reiniku papildināt izklāstīto jautājumu.

Jānis Reiniks apraksta problēmas būtību: Politiskās partijas dažkārt tiek dibinātas, pārkāpjot likumā noteikto dibināšanas procedūru. Tās iesniedz dokumentus Uzņēmumu reģistram, kurš pārbauda tikai dokumentu atbilstību likuma prasībām un reģistrē partiju. Taču tiesībsargājošo iestāžu rīcībā var būt informācija, ka dibināšanas procedūra netika ievērota. Piemēram, dibinātāju skaits bijis mazāks par likumā noteiktiem 200 dibinātājiem. Ja tiesībsargājošās iestādes informē par to Uzņēmumu reģistru, partija tik un tā tiek reģistrēta, jo Uzņēmumu reģistrs nepārbauda lēmuma pieņemšanas faktiskos apstākļus. Otrs aspekts ir jau reģistrētu politisko partiju darbības kontrole. Dažkārt reģistrētajās partijās darbība nenotiek, biedru pilnsapulces netiek sasauktas vai biedru skaits ir mazāks par 200. Uzņēmumu reģistrs šādos apstākļos neko nevar izdarīt. Lai novērstu minētās situācijas, Drošības policija ir gatava savākt informāciju un iesniegt to kompetentajai iestādei, lai tā brīdinātu partiju un vērstos tiesā par tās darbības izbeigšanu.

Politisko partiju likuma 38.panta pirmā daļa nosauc trīs iestādes - Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, Valsts ieņēmumu dienestu un partiju reģistra iestādi (Uzņēmumu reģistru), kuras uzrauga un kontrolē partiju darbību un ir tiesīgas vērsties tiesā par to darbības izbeigšanu. Iepriekšējais regulējums noteica tiesības arī tiesībsargājošām iestādēm vērsties tiesā ar prasību par partijas darbības izbeigšanu. Uzskata, ka Politisko partiju likumā ietvertais tiesiskais regulējums būtu attiecīgi precizējams.

Atbalsta Saeimā esošos grozījumus Politisko partiju likumā, kas nosaka zvērinātu notāru iesaistīšanu politisko partiju dibināšanas procesā. Likumā būtu jānosaka, ka zvērināts notārs piedalās dibināšanas procesā, apliecina, ka konkrētais cilvēks ir piedalījies sapulcē un dibināšanas sapulcē esošo dibinātāju skaitu.

Ringolds Balodis rosina padomāt, vai likumā nevarētu noteikt līdzīgu procedūru kā pie reliģisko organizāciju reģistrācijas, t.i. pirms partijas reģistrācijas lūgt kompetento iestāžu atzinumu par partijas darbības tiesiskumu. Ja atzinumā ir iebildumi, Reģistrs pieņem lēmumu par reģistrācijas atteikumu.

Arvīds Dravnieks atbalsta zvērinātu notāru iesaistīšanu politisko partiju dibināšanas procesā. Norāda, ka zvērinātu notārs var apliecināt dibinātāju tiesībspēju, rīcībspēju un gribas īstumu. Norāda, ka pašas partijas ir ieinteresētas, lai sabiedrībai nebūtu šaubu par iespējamām pretlikumīgām darbībām to dibināšanā, lai saglabātu sabiedrības uzticību.

Politisko partiju likums noteic, ka partijā jābūt vismaz 200 biedru kopš tās reģistrācijas brīža. Biedru skaitu vajadzētu pārbaudīt kompetentajai iestādei. Likumā nepieciešams paredzēt, ka partijas iesniedz apliecinājumu Uzņēmumu reģistram par to biedru skaita atbilstību likumā noteiktajam. Ja tiesībsargājošās iestādes uzskata, ka biedru skaits ir mazāks, tad ierosināms kriminālprocess par dokumentu viltošanu.

Jānis Ikstens norāda, ka Kirgizstānā pirms partijas dibināšanas dibinātājiem ir jāpiesakās Tieslietu ministrijā. Tā nozīmē atbildīgo, kas piedalās partijas dibināšanā. Norāda, ka zvērināts notārs nevar apliecināt, ka partijas dibināšanas brīdī bija 200 dibinātāji - zvērināts notārs var apliecināt tikai parakstus.

Aicina būt uzmanīgiem ar stingrāka regulējuma noteikšanu attiecībā uz politisko partiju darbību. Eiropas Padome ir pieņēmusi vadlīnijas par politisko partiju darbību, kur noteikts, ka apvienošanās politiskās partijās, biedrībās un sabiedriskajās organizācijās ir viena no fundamentālajām cilvēktiesībām. Noteiktās tiesības kompetentajām iestādēm celt prasību tiesā par politiskās partijas darbības izbeigšanu, ja tā neiesniedz attiecīgos dokumentus, ierobežo biedrošanās tiesības. Tāpat par ierobežojumu uzskatāma kritēriju noteikšana partiju valdes

locekļiem. Uzsver, ka, piemēram, attiecībā uz komersantu vai biedrību valdes locekļiem nav noteikts pilsonības ierobežojums. Politiskā partija arī ir tām līdzīgs tiesību subjekts, tikai ar atšķirīgu darbības jomu – tā darbojas politikā.

Aigars Lūša ieskatā papildus prasību noteikšana politiskajām partijām un to valdes locekļiem neierobežos biedrošanās tiesības. Politiskās partijas ir organizācijas, kas tendētas uz varas iegūšanu valstī un ir loģiski, ka uz tām attiecināmas papildus prasības. Ir nepieciešams nodrošināt to apgalvoto faktu patiesumu, piemēram, 200 dibinātāju piedalīšanos dibināšanas sapulcē. Jāņem arī vērā, ka jebkuram politisko partiju reģistra ierakstam ir publiskā ticamība - tas nozīmē, ka tiem jābūt patiesiem.

Uzskata, ka partiju valdes locekļiem ir jāatbilst vismaz tādiem pašiem kritērijiem, kādiem jāatbilst to biedriem. Ja partiju vada persona, kura nevar būt tās biedrs vai tikt ievēlēta Saeimā, tas rada iespējamu valsts drošības apdraudējumu.

Uzņēmumu reģistrs neveic faktisko apstākļu pārbaudi un nav arī apsverama doma lauzt šo pastāvošo sistēmu un uzlikt par pienākumu tos pārbaudīt. Taču faktiskos apstākļus var pārbaudīt cita persona. Būtu pilnveidojama Uzņēmumu reģistra rīcība gadījumā, ja informācija par faktiskajiem apstākļiem ir citas iestādes rīcībā.

Iveta Kažoka izdala trīs apskatāmo jautājumu blokus: politisko partiju dibināšanas aspekti, prasību noteikšana jau dibinātām partijām un jautājums par iestādēm, kuras ir tiesības sniegt prasību par partiju darbības izbeigšanu.

Pievienojas Jāņa Ikstena viedoklim, ka uz partiju darbības kontroli jāskatās arī no cilvēktiesību viedokļa. Norāda, ka minimālais partiju biedru skaits Eiropas Savienībā noteikts tikai trīs valstīs – Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Tādēļ nevajadzētu pievērst saasinātu uzmanību tam, vai partiju dibinājuši vismaz 200 dibinātāju. Citās valstīs attiecībā uz partiju dibināšanu ir noteikti tādi paši kritēriji kā uz jebkuras nevalstiskās organizācijas dibināšanu - tādējādi Latvijā jau šobrīd prasības ir augstas.

Piekrīt paustajai atziņai, ka partija, kura apdraud sabiedrisko kārtību un valsts drošību, būtu likvidējama. Taču, likvidācija dēļ tā, ka partija, piemēram, vēlas organizēt referendumu, neiztur kritiku. Politisko partiju likumu būtu jāgroza, precīzi nosakot, kura iestāde būtu tiesīga vērsties tiesā ar prasību par partijas darbības izbeigšanu.

Rihards Bunka uzskata, ka būtu piešķiramas tiesības Drošības policijai vērsties tiesā par partijas darbības izbeigšanu. Norāda, ka kontrolējot partiju darbību, būtu piemērojams Operatīvās darbības likums. Operatīvās darbības likuma 24. un 27.pants noteic, ka ar operatīvās darbības pasākumu rezultātā iegūto informāciju par valsts drošības apdraudējumu jāiepazīstina valsts varas un pārvaldes institūciju vadītāji. Šajā gadījumā ar informāciju būtu iepazīstināms galvenais valsts notārs. Administratīvā procesa likums ļauj izmantot no tiesībsardzības iestādēm iegūtās ziņas, piemēram, tās jau šobrīd tiek izmantotas, lemjot par atļaujas izsniegšanu sapulču un gājienu organizēšanai. Uzskata, ka pie reģistrācijas faktiskie apstākļi nebūtu pārbaudāmi, taču, ja pieņemtais lēmums tiek apstrīdēts vai Uzņēmumu reģistram ir pieejamas ziņas, kas rada šaubas par faktiskajiem apstākļiem, tad Uzņēmumu reģistram ir jāvērsas pie kompetentās iestādes (operatīvās darbības subjekta), kura kompetencē ir faktisko apstākļu pārbaude. Iespējams, Uzņēmumu reģistram pašam ir jāpiešķir operatīvās darbības funkcijas, kas samazinātu veicamās birokrātiskās procedūras. Norāda, ka būtu jāveic grozījumi likumā "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru", nosakot, ka Uzņēmumu reģistrs pārbauda faktiskos apstākļus, ja ir saņemts iesniegums par valsts notāra lēmuma apstrīdēšanu.

Ize Jurča norāda, ka KNAB darbība politisko partiju uzraudzībā saistās tikai ar partiju finansēšanas jomu. Vērš uzmanību, ka likumā ir noteikti kritēriji, kā var uzsākt operatīvo darbību un kad tā veicama. Nepiekrīt Riharda Bunkas viedoklim, ka jāpiesaista operatīvās

darbības struktūras, lai veiktu faktisko apstākļu pārbaudi. Taču jau šobrīd spēkā esošo normatīvo aktu bāze paredz iespēju administratīvajā procesā Uzņēmumu reģistrā piesaistīt tiesībsargājošās iestādes un izmantot to sniegto informāciju. Politisko partiju likumā jau tagad ir noteikta prasība pārliecināties, vai partijas statūtos noteiktie mērķi nav pretrunā likumam. Pārbaudot to, Uzņēmumu reģistrs ir tiesīgs vērsties pie kompetentām iestādēm, lūdzot to pārbaudīt. Sniegtais atzinums nav uzskatāms par vienkāršu viedokli - uz tā pamata var atteikties reģistrāciju.

Jārespektē ir ne tikai biedrošanās tiesības, bet arī sabiedrības intereses kopumā. Sabiedrības interesēs nav ievēlēt nelegitīmus partiju darboņus. Tādēļ ir nepieciešams izsvērt, vai sabiedrības intereses prevalē pār biedrošanās tiesībām. Ja politiskās partijas darbība ir klaji pretrunā sabiedrības interesēm, tad partija ir likvidējama. Norāda, ka Politisko partiju likumā ir noteikta diezgan šaura kompetence iestādēm, kuras ir tiesīgas vērsties tiesā ar prasību par partijas darbības izbeigšanu. Turklāt nav nepārprotami noteikta iestāde, kas var vērsties tiesā, ja partija darbojas pretēji sabiedrības interesēm. Tādējādi ir jāveic attiecīgi grozījumi Politisko partiju likumā.

Sandis Karelis vērš uzmanību uz Uzņēmumu reģistra darbības tiesiskā regulējuma specifiku. Administratīvajā procesa likums sniedz iespēju lūgt kompetento iestāžu atzinumu, taču speciālais likums - likums "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru", noteic, ka Uzņēmumu reģistrs nepārbauda faktiskos apstākļus. Šā regulējuma mērķis ir ierobežot Uzņēmumu reģistra tiesības, prasot informāciju par faktiskajiem apstākļiem, citādi tā būtu valsts pārvaldes iestādes patvaļā. Vienīgais likumā noteiktais izņēmums, kad Uzņēmumu reģistrs ņem vērā faktiskos apstākļus ir, ja Uzņēmumu reģistram tiek iesniegti nepārprotami pierādījumi (eksperta atzinums), kas apliecina paraksta viltošanas faktu. Nav iespējams tas, ka uz jebkuras personas sniegto ziņu pamata varētu atcelt pieņemto lēmumu.

Arvīds Dravnieks atzīmē, ka arī ne uz jebkuras tiesībsargājošo iestāžu sniegtās informācijas pamata būtu iespējams atcelt lēmumu. Latvijas tiesību sistēmā ir nostiprināta nevainīguma prezumpcija - ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu.

Ēriks Kalnmeiers norāda, ka valsts nevar īstenot totālu kontroli pār visu, tādējādi nonākot pie totalitārisma režīma. Ja no iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka partiju dibinājuši 200 cilvēki, bet faktiski šis skaits ir mazāks, tas ir pamats kriminālprocesa ierosināšanai par dokumentu viltošanu, pamatojoties uz Krimināllikuma 275.pantu. Tas pats attiecas arī uz komercreģistru. Taču likumā vajadzētu paredzēt iespēju šaubu gadījumā līdz partijas reģistrācijai vērsties pie kompetentajām iestādēm atzinuma pieprasīšanai. Pie tam vismaz vienu reizi gadā politiskajām partijām ir jāapliecina biedru skaits.

Norāda, ka lūdza veikt Eiropas Savienības dalībvalstu aptauju par politisko partiju uzraudzību. Rezultāti liecina, ka Slovākijā ir paredzētas tiesības ģenerālprokuroram vērsties ar protestu tiesā par partijas darbības izbeigšanu, Grieķijā kontroli veic parlamenta komisija, bet - Vācijā konstitucionālā tiesa.

Norāda, ka jau pašlaik pastāv mehānisms, lai vērstos tiesā par partijas darbības izbeigšanu, ja tā apdraud sabiedrisko kārtību un valsts drošību. Politisko partiju likuma 38.panta pirmā daļa paredz, ka partijas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei uzrauga un kontrolē Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Valsts ieņēmumu dienests, partiju reģistra iestāde, kā arī citas likumā noteiktās iestādes. No minētās normas redzams, ka iestāžu saraksts, kuras ir tiesīgas vērsties tiesā nav izsmeļošs - likums skaidri pasaka, ka arī citas nenosauktās iestādes ir tiesīgas vērsties tiesā. Tādējādi Prokuratūra, saņemot informāciju no, piemēram, Drošības policijas, pamatojoties uz Prokuratūras likuma 20.pantu, ir tiesīga iesniegt prokurora iesniegumu partijai un, ja tajā noteiktās prasības netiek izpildītas, pamatojoties uz Prokuratūras likuma 21.pantu, vērsties tiesā par partijas darbības izbeigšanu.

Nenoliedz, ka, lai nerastos ne mazākās šaubas vai atšķirīgas interpretācijas, Politisko partiju likuma 38.pants būtu precizējams, nosakot, ka tostarp arī prokuroram ir tiesības vērsties tiesā ar prasību par partijas darbības izbeigšanu. Pauž bažas, ka precizējot likumu, var rasties jautājums par prokuratūras statusu un piederību tiesu varai, kas izpaudīsies pakļautībā Tieslietu ministrijai.

Mārtiņš Papparinskis norāda, ka jau tagad Eiropas Savienības pilsoņiem ir tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās. Šis fakts būtu samērojams ar tiesībām nepilsoņiem iekļūt partiju valdēs. Vērš uzmanību, ka jau šobrīd Politisko partiju likums nosaka pienākumu analizēt partijas darbības mērķus.

Iveta Kažoka izsaka skepsi par partiju darbības kontroles trūkumu kā reālu problēmu. Uzskata, ka, ja arī tiesībsargājošām iestādēm ir jākontrolē partijas darbība, tad tikai pēc partijas reģistrēšanas, jo partijas dibināšanas prasības jau tā ir pārāk augstas. Apšaubā arī, vai partiju biedru skaits ir problēma, jo ir partijas, kas neseko savam biedru skaitam un tas netraucē partijas darbībai.

2. §

Ringolds Balodis aicina Rihardu Bunku informēt par otro darba kārtības jautājumu. Norāda, ka jautājums jau daļēji aplūkots un viedokļi izteikti, izskatot iepriekšējo darba kārtības jautājumu.

Rihards Bunka atzīmē, ka pašlaik apdraudētas ir visas biedrības - vara tajās jebkurā brīdī var tikt pretlikumīgi sagrābta. Tādēļ Uzņēmumu reģistram, šaubu gadījumā jābūt spējīgam pārbaudīt faktiskos apstākļus. Presentē sagatavoto materiālu par operatīvās informācijas izmantošanas iespējām valsts pārvaldē. Norāda, ka operatīvās darbības pašas par sevi, kā valsts funkcija nav cieši piesaistītas pie krimināltiesībām. Operatīvā darbība ir piesaistīta pie likumā definētā apdraudējumu loka un šie apdraudējumi ir novēršami ar Operatīvās darbības likumā paredzētiem līdzekļiem, neatkarīgi no apdraudējuma piederības pie krimināltiesību, administratīvo tiesību vai civiltiesību loka. Respektīvi, ja civiltiesiska situācija rada likumā atrunāto apdraudējumu un apdraudējuma novēršana ar parastiem tiesiskiem līdzekļiem ir neiespējama vai būtiski apgrūtināta, tad tiek veikta operatīvā darbība. Tādējādi Uzņēmumu reģistrs var vērsties pie operatīvās darbības subjektiem, kuru kompetencē ir veikt faktisko apstākļu pārbaudes (sēdes dalībnieki nepauž atbalstu prezentētajam viedoklim).

Aigars Lūsis norāda, ka vērtējot iespējamus ierobežojumus, jāņem vērā, ka no partiju kvalitātes atkarīga arī parlamenta kvalitāte. Kvalitātes kritērijus būtu jānosaka pie partiju dibināšanas.

Ringolds Balodis informē, ka 2012.gada 10.septembrī notiks Konsultatīvās padomes nozaru sēde par Iekšlietu ministrijas priekšlikumiem fiktīvo uzņēmumu reģistrācijas novēršanai. Sanāksmi pasludina par slēgtu.

Sanāksmi slēdz plkst. 17.00.

Sanāksmes vadītājs

R.Balodis

Protokoliste

J.Lukjanova